

DŽOZEF PIRSI

ŽIVOTNE POUKE
iz
KNJIŽEVNOSTI

**Mudrosti iz 100
klasičnih dela**

Prevela
Žermen Filipović

Laguna

Naslov originala

Joseph Piercy

LIFE LESSONS FROM LITERATURE

Copyright © Michael O'Mara Books Limited 2023

Translation copyright © 2025 za srpsko izdanje, LAGUNA

U znak sećanja na voljenog doktora Alana Pirsija

(13. mart 1941 – 9. januar 2023)

SADRŽAJ

Uvod 9

1 LJUBAV I MEĐULJUDSKI ODNOSI 15

2 LJUDI I DRUŠTVO 43

3 REPRESIJA I KONFLIKT 93

4 PSIHOLOGIJA I IDENTITET 129

5 ISTORIJA I PAMĆENJE 163

INDEKS AUTORA 189

INDEKS DELA 193

IZJAVE ZAHVALNOSTI 189

O PISCU 193

UVOD

ISPOVEST BIBLIOFILA

Pokušavao sam da se setim koja je bila prva knjiga koju sam pročitao. Pod prvom knjigom podrazumevam prvu pravu knjigu, prvu knjigu za „odrasle“, prvi roman od preko dve stotine stranica. Čitao sam, ili bolje reći, gutao knjige Roalda Dala i, između ostalih popularnih dečjih klasika, serijal detektivskih romana s glavnim junakom Agatom Saksom švedskog dečjeg pisca Nils-Olofa Franzena, ali koja je bila prva knjiga koja je za mene ostala zaista nezaboravna, ostavila trajan utisak i naučila me nečemu o životu i svetu? Mislim da je to bio *Brežuljak Voteršip* (1972) Ričarda Adamsa, prividno roman o zečevima, ali i verska i politička alegorija koja pozajmljuje elemente herojske mitologije i vanvremenskog narativa o bekstvu u slobodu i borbi protiv ugnjetavanja i tiranije. To je takođe bio rani primer eko-trilera. Knjiga ima preko četiri stotine stranica i mogu da se setim osećanja postignuća kada sam okrenuo poslednju stranicu, ali i čudnog osećaja gubitka. Bio sam toliko zadubljen u priču da sam likove počeo

smatrati svojim prijateljima, i žudeo sam da saznam više. Već su mi nedostajali. Prošlo je skoro dvadeset pet godina pre nego što je Ričard Adams napisao nastavak *Brežuljka*, ali ja sam tada već krenuo dalje, iako će zečevi *Brežuljka Voteršip* uvek imati mesto u mom srcu i mislima.

Veliki rusko-američki romanopisac Vladimir Nabokov je u svom čuvenom eseju *Dobri čitaoci i dobri pisci* tvrdio da se „knjiga ne može čitati: može se samo ponovo pročitati“. Pitam se šta bih mislio o *Brežuljku Voteršip* da ga sada ponovo čitam? Malo je verovatno da će priča koja je očarala moju osmogodišnju maštu imati tako dubok uticaj na moj umorni, pedesetogodišnji um. Ipak, pretpostavljam da bih primetio pojedinosti koje sam prvi put nesumnjivo propustio, što je prirodno s obzirom na moj ograničeni doživljaj sveta kada sam prvi put pročitao knjigu. Mislim da bi knjiga pala na Bekdelovom testu u pogledu zastupljenosti zečica u priči. Nije neuobičajena kritika da su zečice u Adamsovom romanu predstavljene kao uglavnom cenjene samo u reproduktivne svrhe (iako, pošteno rečeno, ovde govorimo o zečevima, koji imaju tendenciju da se razmnožavaju u izuzetno velikoj meri). Ne želeći da umrljam svoja lepa sećanja na *Brežuljak Voteršip*, prkosio sam Nabokovljevoj maksimi i odbio da knjigu ponovo pročitam, ostavljajući tako priče o Hejzlu, Fiveru, Bigvigu i generalu Vundvortu zauvek viđene kroz prizmu moje detinje mašte.

Međutim, Nabokovljevu maksimu sam primenio dok sam radio istraživanje za ovu knjigu i ponovo se vratio romanima koje sam ranije čitao u različitim fazama života i različitim periodima svog intelektualnog razvoja. Ono što je bilo zanimljivo jeste to koliko sada drugačije mislim

o određenim knjigama nakon ponovnog upoznavanja likova i narativa, od kojih sam neke čitao i proučavao pre više od tri decenije. Nabokov tvrdi da fizički čin čitanja, kretanje oka po stranici i obrada reči u mozgu, znači da se određeni umetnički detalji i nijanse koje daju dubinu romanu često propuste pri prvom čitanju. O ovome se može raspravljati pošto to sigurno u određenoj meri zavisi od toga koliko se pojedinac bavi tekstom i u koju svrhu. Priznaću, međutim, da je Nabokov u pravu kada govori o ponovnom čitanju u smislu propuštenih nijansi, ali bih rekao da se to može svesti na meru u kojoj se pogled pojedinca na svet i društvo promenio između dva čitanja. Uzmimo, na primer, *Klanicu pet* Kurta Vonegata, koju sam prvi put pročitao kao dvadesetogodišnji student. Uživao sam u romanu; iz njega sam saznao za savezničko bombardovanje Drezdena za koje do tada nisam znao (pobednici u sukobu se retko optužuju za ratne zločine), nasmejavao me je i uživao sam u njegovoj halucinantnoj, raznovrsnoj, transtemporalnoj, naučno-fantastičnoj psihodeliji. Čitajući ponovo roman trideset godina kasnije, bio sam zapanjen koliko je knjiga puna jeda i koliko je prožeta uznemirujućom melanholijom. U romanu svakako ima viceva, ali to su žalosne šale i crni humor, a ne neobuzdano mračno nepoštovanje koje sam zapamtio.

Slično tome, proučavao sam E. M. Forstera na univerzitetu i smatrao da su njegove knjige strašno dosadne. Činilo se da su navodno komični elementi bili tako izveštačeni i usiljeni i nisam mnogo mario za navodnu kritiku edvardijanskih vrednosti ili protivljenje modernosti. Vredi spomenuti razliku između čitanja iz zadovoljstva i čitanja radi pisanja eseja ili polaganja ispita, pa je moguće

da je moje viđenje Forstera obojeno mukama učenja. Međutim, čitajući *Sobu s pogledom* tri decenije kasnije, zapanjilo me je koliko je prelepo suptilna ironija, lagan i blag humor, te ekonomičan stil, što mi je prvi put promaklo.

Ova knjiga je omaž radosti kakvu nalazimo u čitanju (ili ponovnom čitanju) i ima za cilj da istakne kako možemo da obogatimo svoje razumevanje sveta i života kroz bavljenje klasičnim književnim delima. „Životne pouke“ nisu propisane; različiti ljudi čitaju i prihvataju različite stvari iz različitih knjiga, a teme i ideje tumače na različite načine. Ono što sam pokušao da uradim jeste da pružim sugestiju i neka promišljanja o onome što se može očekivati od različitih romana na spisku. Nekoliko reči o opisima zapleta: nastojao sam gde je to bilo moguće da ne odajem čitavu radnju romana, ali ponekad je bilo nemoguće zaključiti kako je određena tema ili moralna pouka ilustrovan bez pribegavanja ključnim događajima u priповesti. Ovakve odrednice su zamišljene samo kao uzorci; postoji bezbroj drugih užitaka i interpretacija koje tek treba otkriti.

Knjiga je podeljena na pet poglavlja koja opisuju tematske aspekte kojima su se romani bavili kroz istoriju. Daleko najveći odeljak je poglavlje *Ljudi i društvo*, ali to je prirodno zato što u romanima žive likovi sa ljudskim ličnostima (osim ako slučajno nisu zečevi koji govore), a tradicionalno viđenje romana jeste da se u njemu vidi odraz društva. Ostala četiri poglavlja takođe se bave romanima o ljudima i društvu, ali u užem smislu odnosno usredsređenije, analizirajući psihologiju ili prikazujući konflikte. Naravno, moglo bi se tvrditi da se nekoliko romana uklapa u više odeljaka. *Tes od roda D'Erbervila*,

na primer, nalazi se u poglavlju o ljubavi i međuljudskim odnosima, ali isto tako se lako mogla naći i u poglavlju o konfliktima i represiji ili onom o ljudima i društvu. Posredi je gledište ili isticanje određenog tematskog elementa u delu.

Spisak dela je sastavljen sa ciljem da se dobije međunarodna raznolikost koja odražava različite kulture. Postoji nesvesna pristrasnost prema evropskim romanima, uglavnom zato što je roman u svom modernom obliku nastao i razvio se u Evropi. Međutim, veoma sam uživao u otkrivanju knjiga sa kojima ranije nisam bio upoznat, posebno romana iz Azije. Spisak je uglavnom proizvoljan – kao što su svi spiskovi ovog tipa – i ne nastoji da na bilo koji način bude autoritativan i večit. Zanimljivo je, međutim, da neka površna istraživanja drugih spiskova „100 najvećih romana na engleskom jeziku“ ili: „100 najvećih romana dvadesetog veka“ na internetu pominju mnoge romane koji su ovde istaknuti, ukazujući na nivo kritičkog konsenzusa o određenim „klasičnim“ delima. Ako zbog nečeg žalim, to je činjenica da su spisateljice prilično retko zastupljene, iako to ukazuje na prilike koje su se književnicama pružale kroz istoriju. Ovo se, međutim, menja i nedavne statistike pokazuju da su od hiljadu najprodavanijih romana u Sjedinjenim Državama 2022. žene napisale 70 procenata. Ako se knjiga slična ovoj objavi za sto godina, ona će najverovatnije imati mnogo uravnoteženiji odnos između polova, ili se barem tome treba nadati.

Jedno od zadovoljstava pri sastavljanju ove knjige bilo je to što je ponovo pokrenula moju ljubav prema čitanju knjiga. Pažnju isuviše lako odvlače pametni telefoni,

računari, multimedija, internet, dvadesetčetvoročasovni ciklus vesti, televizijski striming servisi, itd., a ne nalazi se vreme da se sedne i tiho kontemplira, knjiga uzme i čita. Odlučio sam da odsada nađem to vreme i da više ne uništavam sopstveni mozak gledanjem mimova o mačkama koje voze skejtbord. Knjige nam pružaju pouke o životu, svetu oko nas i ljudima koji ga naseljavaju, a te pouke obogaćuju naše razumevanje sebe i drugih.

Džozef Pirs

PRVO POGLAVLJE

LJUBAV I MEĐULJUDSKI ODNOSI

straživanje ljubavi kao teme ima bogatu istoriju u analima svetske književnosti. Ljubavni roman kao žanr datira još od klasičnih grčkih romansi iz četvrtog i petog veka koje su uspostavile narativ o sveobuhvatnoj strasti između protagonista koji moraju da prevaziđu višestruka iskušenja i prepreke pre nego što su u stanju da u potpunosti ostvare svoju ljubav. Jedan značajan primer ovog žanra su *Etiopske priče o Teagenu i Harikleji* Heliodora iz Emese, prvi put prevedene na evropske jezike sredinom šesnaestog veka, koje su postale uzor mnogim piscima kao što su Migel de Servantes, Vilijam Šekspir i francuski dramaturg iz sedamnaestog veka Žan-Baptist Rasin, koji je *Etiopske priče* navodio kao svoju omiljenu knjigu.

Do devetnaestog veka ljubavni roman je evoluirao u utvrđenu književnu formu, a takođe je žensku individualnost i želje počeo da prikazuje u konstruktivnijem i pozitivnijem svetlu. Dela engleskih romanopisaca kao što su Džejn Ostin i sestre Bronte bila su ključna u ovom

pomaku ka psihologiji ljubavi i želje. Ljubav kao tema u književnosti istražuje se iz mnogo različitih perspektiva, bilo da se radi o tragičnoj, na propast osuđenoj ljubavi, čiji su najpoznatiji primer Šekspirovi „nesrećni ljubavnici“ *Romeo i Julija*, ili o romantičnim komedijama savremene popularne ženske beletristike. Ljubav se istražuje i u romanima mračnije psihološke nijanse, gde opsesivna ljubav postaje destruktivna sila. Iz kog god ugla pisac postavlja ljubav kao centralnu temu, kroz fikciju možemo naučiti mnogo o sebi samima i svom stavu prema ljubavi i o svom razumevanju ljubavi.

ŠARLOTA BRONTE: *DŽEJN EJR*

SINOPSIS

Gotička romansa koja prati moralni i duhovni razvoj naslovne junakinje jake volje.

ŽIVOTNA POUKA

Ispunjenje u životu dolazi od pronalaženja ljubavi koja je ukorenjena u moralnoj i duhovnoj sigurnosti. Važno je da se držite svojih principa bez obzira na to šta vam život servira.

Džejn Ejr (1847) je tipičan predstavnik gotičkog ljubavnog romana devetnaestog veka. Brojnim surovim groteskama, zloslutnim i strogim ambijentima i

prepoznatljivim mračnim tajnama (klasična „luda žena u potkrovlju“), Šarlota Bronte utkala je sve klasične gotičke elemente u jedan od prvih legendarnih feminističkih romana. Iako se roman ne bavi direktno temom rodne ravnopravnosti, Džejn je jake volje, nezavisnog mišljenja i principijelna, i pokazuje veliku hrabrost u suočavanju sa teškoćama i nesrećom. Do kraja romana Džejn stiže finansijsku nezavisnost i status koji joj omogućava luksuz da se uda za Ročestera pod sopstvenim uslovima, a ne pod njegovim ili pod onim koja su u Engleskoj sredinom viktorijanskog doba nametala patrijarhalna ograničenja. Njena nezavisnost uma i duha lepo je sažeta u sledećem citatu:

*Mogu da živim sama ako me okolnosti i samopoštovanje na to prisile; ne moram da prodam svoju dušu da bih kupila sreću. Imam u sebi urođenog blaga, koje mi može nadoknaditi sve ako mi ovozemaljske radosti budu uskraćene ili ponuđene po ceni koju ne mogu da platim.**

* U prevodu Radmile Todorović, Sestre Bronte, *Narodna knjiga*, Beograd, 1976. (Prim. prev.)

GISTAV FLOBER: *GOSPOĐA BOVARI*

SINOPSIS

Dosadni, neugledni, provincijski francuski lekar ženi se privlačnom, ali površnom mlađom ženom koja žudi za romantičnim avanturama, intrigama i „lepim životom“. U pokušaju da pobegne od sumorne stvarnosti seoskog života, Ema Bovari se upušta u dve neuspešne afere.

ŽIVOTNA POUKA

Nesposobnost razlikovanja romantizovane fantazije od realnosti svakodnevnog života može dovesti do tragedije i propasti.

Naslovni lik Ema Bovari tragična je heroina u klasičnom smislu po tome što je na kraju poništi sve ono što je lažno u njoj. Lako je Emu smatrati hirovitom i glupom, čija je glava puna plitkoumnih romantičnih fantazija i snova. Flober se svakako zabavlja na Emin račun teatralnim rečenicama kao što je: „U isti mah je želela da umre i da živi u Parizu.“* Njena žudnja za društvenim statusom i materijalnim bogatstvom postavljena je nasuprot turobnosti i običajima seoskog života, pa otuda i originalni podnaslov romana – *Provincijski maniri*. Uprkos svojim najboljim

* U prevodu Cvete Kotevske, edicija Vek Politike, knjiga 18, Politika/*Narodna knjiga* 2004. (Prim. prev.)

poduhvatima i planovima, Ema Bovari ostaje neostvarena, jer su joj snovi i fantazije o „lepom životu“ izobličili pogled na stvarnost, ili barem na realnost života koji se od nje očekuje. Ova nesrazmera između njenih idealizovanih sanjarenja i umrtvljujuće svakodnevice Eminog života izaziva značajnu tugu i frustraciju, kao što je prikazano u sledećem pasusu:

*Međutim, u dubini svoje duše, ona je očekivala da se nešto desi. Kao mornar u velikoj opasnosti, ona je očajničkim pogledom kružila po osamljenosti svoga života, tražeći u daljini kakvo belo jedro u maglinama obzorja. Nije znala kakav bi trebalo da bude taj slučaj, koji bi ga vetar dovejao do nje, na koju bi je obalu odneo, i da li je to bila barka ili brod sa tri palube, prepun strahovanja ili krcat blaženstvom. Ali svakog jutra, budeći se, nadala se da će se to zbiti baš toga dana, pa je osluškivala svaki šum, naglo je ustajala iz postelje, čudila se što ga nema; zatim, pred sunčev smiraj, uvek sve tužnija, priželjkivala je da je sutrašnji dan već osvanuo.**

Flober: Kvaritelj javnog morala?

Gospođa Bovari izazvala je senzaciju 1856. godine kada se prvi put pojavila kao serijal u književnom časopisu *Revue De Paris*. Floberu je suđeno, ali je oslobođen optužbi za opscenost i „kvarenje javnog morala“, pri

* Ibid. (Prim. prev.)

čemu je prateći publicitet u velikoj meri doprineo prodaji knjige i reputaciji pisca. Javni tužioci su izražavali zabrinutost da knjiga veliča preljubu među pripadnicima francuskog srednjeg staleža i prikazuje provincijsku domaćicu kao protonimfomanku. Ovo je, naravno, besmislica, a roman se smatra jednim od remek-dela evropskog realizma devetnaestog veka budući da rasvetljava određene slabosti buržoazije. Da ironija bude veća, na suđenju je glavni tužilac takođe tvrdio da svaki pokušaj prikazivanja stvarnosti u književnosti treba smatrati uvredom za osnovnu pristojnost. Knjiga je suptilna satira upravo takvih licemernih stavova srednje klase koja je u nastajanju.

GABRIJEL GARSIJA MARKES: ***LJUBAV U DOBA KOLERE***

SINOPSIS

Priča o zabranjenoj ljubavi, koja traje pola veka, smeštena je u burni period ratova i bolesti.

ŽIVOTNA POUKA

Ljubavna čežnja se može smatrati oblikom bolesti, a ipak onom koju upornost i izdržljivost mogu na kraju prevazići i poraziti.

Ovo je daleko od obične, sentimentalne ljubavne priče. Markes stalno izigrava očekivanja čitaoca – primer za to je trenutak kada jedan od glavnih likova iznenada pogine u nesreći.

Kada njegova ljubav prema Fermini bude neuzvrćena, Florentino joj se i dalje zaklinje na vernost. Međutim, tada se upušta u gotovo neprestano flertovanje, zavodjenje i veze sa stotinama žena. Mnoge žene koje zavodi nesrećne su i ranjive, ali Florentino ne pokazuje gotovo nimalo odgovornosti niti se kaje zbog svojih postupaka, čak i kada posledice njegovog zavodjenja rezultiraju samoubistvom i ubistvom.

Objavljen 1985. godine, roman istražuje koncept ljubavi iz različitih perspektiva i kroz različite društvene i istorijske okolnosti. Ljubav na kraju prevazilazi višestruke nevolje i tragedije, iako nije lišena obmana i samoobmana. Kada Florentino svoju istrajnu ljubav prizna Fermini na sahrani njenog muža izjavom: „Čekao sam više od pola veka na ovu priliku, da bih ti se još jednom zakleo na svoju neprolaznu ljubav i večnu odanost“, * on poziva čitaoca da bude zaveden pričom o njegovoj ljubavi.

Da li ste znali?

Španska reč za koleru je *cólera*, što ima dvostruko značenje. Pored bolesti koja predstavlja pozadinu romana, *cólera* može značiti i strastan gnev. Naslov je

* U prevodu Milene Trobozić, *Sezam book* d.o.o, Zrenjanin, 2010. (Prim. prev.)

stoga igra reči, koja kombinuje bolest ljubavi sa njenim obaveznim strastima i besom. Možda je posvećenost doktora Juvenala Urbina da oslobodi grad od razaranja kolere takođe metafora za oslobađanje njegove supruge Fermine od besa njene mladalačke strasti prema Florentinu.

VLADIMIR NABOKOV: *LOLITA*

SINOPSIS

Priča o pomamnoj žudnji jednog obrazovanog sredovečnog muškarca za dvanaestogodišnjom devojčicom i razornim posledicama te žudnje.

ŽIVOTNA POUKA

Zlostavljači dece manipulišu, primoravaju i obmanjuju sve i svakoga oko sebe, ali ostaju blaženi u neznanju o sopstvenoj moralnoj izopačenosti i okrutnosti.

Objavljen 1955. godine, ovo je najpoznatiji roman pisca Vladimira Nabokova, ruskog emigranta, i svakako njegov najkontroverzniji roman. Izražen u prvom licu, ima oblik ispovednog prikaza o opsesivnoj ljubavi jednog muškarca prema njegovoj dvanaestogodišnjoj pastorki Loliti. Ham-bert, međutim, nije običan pedofil. Sofisticiran, zgodan,

šarmantan i duhovit, on prepričava svoju mučnu požudu prema predmetu svoje naklonosti u zastrašujuće lepoj prozi.

Toliko su srceparajući Hambertovi opisi ispunjeni zebnjom da, u kombinaciji sa njegovim ostrim okom za detalje, pametnom igrom reči i ironijom, čitaocu (kome se Hambert redovno direktno obraća kao članu imaginarne porote) može biti oprošteno što je zaveden da poveruje u njegove molbe za popustljivost i razumevanje.

Nabokov neprestano obmanjuje čitaoca i izvodi mađioničarske poteze. Simpatija prema Hambertu počinje da bledi nakon što realizuje svoju požudu prema Loliti, i, kako roman napreduje, postaje očigledan pravi obim njegove nemilosrdne manipulacije i kontrole nad Lolitom. Hambert je veoma nepouzdan pripovedač i čitaocu je uskraćen bilo kakav uvid u Lolitin unutrašnji svet ili misli, i umesto toga mu se predstavljaju površna samoopravdanja. Pred kraj, gađenje prema ovom monstruoznom čoveku ponovo se pretvara bezmalo u sažaljenje zbog mere u kojoj Hambert postaje patetičan, isprazan i uništen svojom opsesijom i postupcima, kao da nije vredan ni čitaočeve moralne odbojnosti.

U ovom zadivljujućem romanu koji deluje na mnogo različitih nivoa i izuzetno je inventivan, proza je među najlepšim napisanim na engleskom jeziku. Knjiga, međutim, nije bez svojih kritičara, punim nelagode zbog Nabokovljevih veselih trikova i igara rečima dok piše o temi tako mračno sramnoj. Gorenavedena životna pouka je prilično očigledna, ali iz *Lolite* se mogu naučiti složenije lekcije koje se tiču prirode ljudske okrutnosti i ravnodušnosti prema tuđoj patnji. To je roman koji, jednom pročitao, zahteva da se ponovo pročita, jer u tekstu ima

mnogo tragova, zagonetki i referenci koje se lako propuste prvi put, ali koje nagrađuju pažljivije čitanje.

DŽEJN OSTIN: *GORDOST I PREDRASUDA*

SINOPSIS

Priča o burnom odnosu između ćerke provincijskog zemljoposjednika i bogatog aristokrate.

ŽIVOTNA POUKA

Zadrtni gresi – gordost i predrasuda – mogu ugroziti priliku za sreću i ispunjenje ljubavnih želja.

Gordost i predrasuda (1813) najpoznatiji je i najomiljeniji roman Džejn Ostin. Priča govori o odnosu između Elizabet Benet, vatrene ćerke jednog zemljoposjednika, i gospodina Darsija, bogatog, ali povučenog aristokrate. Isprva neprijateljski raspoloženi jedno prema drugom, sve više se međusobno privlače, nasuprot njihovim početnim instinktima. Turbulentni tok centralnog odnosa „hoće li, neće li?“ odigrava se naspram romansi ostalih sestara iz porodice Benet, od kojih su neke prikazane kao neozbiljne i plitkoumne. Iako je u početku prezirao Elizabetu, Darsi počinje da ceni njenu duhovitost i inteligenciju, ali se opire zbog predrasude da je Elizabet ispod njegovog društvenog položaja. Slično tome, pošto ju je Darsi uvredio pri prvom susretu, Elizabetin ponos je povređen i ona se bori da prevaziđe

svoje nepoverenje u Darsijevu povučenost i osećaj moralne superiornosti, tumačeći to kao hladnoću i okrutnost.

Ostinova istražuje manire i stavove svog vremena kroz teme bogatstva, braka i društvenog statusa. Ton romana je nagovešten u čuvenoj uvodnoj reči: „Opšte je poznata istina da je bogatom neoženjenom čoveku žena neophodna.“* Ironija je, naravno, u tome što su finansijski problematična porodica Benet i brakom opsednuta gospođa Benet motivisani ovom „univerzalnom istinom“. Uvodna rečenica je stoga suprotna samom narativu, jer je potraga devojaka iz porodice Benet za srećom – ili barem finansijskom sigurnošću – ono što je centralna ideja. Na kraju Elizabet ne pristaje da se uda zbog sigurnosti odbijajući gospodina Kolinsa, a pristaje da se uda za Darsija samo kada je sigurna da ga zaista voli i da on voli nju. Ovo je, kaže Ostinova, zaista stabilna osnova za brak.

Roman *Gordost i predrasuda* je više puta i u mnogim hibridnim oblicima adaptiran za pozorište i televiziju, učvršćujući svoj status vrhunske romantične komedije.

EMILI BRONTE: *ORKANSKI VISOVI*

SINOPSIS

Klasični viktorijanski gotički roman o životima i burnim odnosima dveju porodica koje žive na jorkširskim vresištima.

* U prevodu Živojina Simića, *Narodna knjiga*, Beograd, 1976. (Prim. prev.)

ŽIVOTNA POUKA

Kad je ljubav posredi, ljudi često ne vide šta je najbolje za njih. Novac ne može kupiti sreću, a osveta ne pobeđuje muku i bol.

Ovaj roman iz 1847. godine donosi priču o dve zemljoposedičke porodice i intrigama i svađama između različitih članova porodice. U središtu je Hitklif, nahoče koje razvija duboku i strastvenu ljubav prema svojoj usvojenoj sestri Ketrin. Iako nisu u krvnom srodstvu, postoje praktične, finansijske i društvene prepreke koje ih sprečavaju da ostvare svoju ljubav. Zlostavljan i ponižen nakon smrti svog usvojitelja, Hitklif beži iz kuće, Orkanskih visova, samo da bi se vratio kao bogati džentlmen i osvetio se onima koji su mu naneli nepravdu.

Svi glavni likovi donose pogrešne odluke koje imaju posledice po njihove živote i buduću sreću. Hitklif se osveti i postaje gospodar Orkanskih visova, ali mu to ne donosi sreću i on umire ogorčen i izmučen. Jedna od tema koje se ponavljaju jesu likovi koji postupaju nepošteno. Ketrin se udaje za Edgara Lintona iz očigledno pogrešnih razloga (zbog novca i društvenog statusa) i to pokreće niz događaja koji vode do tragedije. Slično tome, Izabelin i Hitklifov brak takođe je nepošteno sklopljen i izaziva samo jad i okrutnost.

Ljubav je centralna tema u *Orkanskim visovima*, ali Bronteova predstavlja ljubav na više različitih načina: ispituju se porodična, majčinska, religiozna, duhovna i opsesivni oblici ljubavi. Roman je bio kontroverzan kada je prvi put objavljen jer je predstavio okrutnost u porodici i izazove viktorijanskim vrednostima i tabuima.